

Слов'янська бібліотека: історія та сучасність

КІНДЛЕРОВА Р.

Прага, Чеська Республіка

Анотація

У статті розглянуто історію та сучасний період діяльності Слов'янської бібліотеки в Празі, труднощі в налагодженні книгообмінних зв'язків.

Ключові слова: *Слов'янська бібліотека в Празі, книгообмін, комплектування фондів.*

Abstract

The paper discusses the history and modern period of Slavonic Library Prague and difficulties in building book exchange relationships.

Keywords: *Slavonic Library in Prague, book exchange, collection completion.*

Слов'янська бібліотека в Празі

Слов'янська бібліотека в Празі належить до небагатьох бібліотек у світі, які спеціалізуються на славістичній літературі (окрім чеської). Бібліотека була заснована в 1924 році Міністерством закордонних справ Чехословаччини і була названа «Російська бібліотека міністерства закордонних справ». Її заснування можна пов'язати з ініціативою президента Т. Г. Масарика, що отримала назву російська акція чехословацького уряду. Акція полягала у підтримці емігрантів з території Росії. Були створені школи, культурні та освітні установи, гуртки та інші організації, які забезпечували гідні матеріальні та духовні умови для біженців. Це також дозволило

Сучасні проблеми діяльності бібліотеки в умовах інформаційного суспільства

2013

ім продовжити навчання, професійну та наукову діяльність, виховання підростаючого покоління.

У 1927 році було прийнято рішення поповнювати фонд літературою й інших слов'янських народів і бібліотека була перейменована на «Слов'янську бібліотеку міністерства закордонних справ». Бібліотека залишалася складовою міністерства. Це дозволило зібрати багату колекцію. Книги й часописи купувалися у 12 країнах і також було налагоджено міжнародний книгообмін з великою кількістю партнерів. Наявність великої кількості дублетних видань дозволила створити обмінний фонд і випустити друком їх перелік.

Обсяг діяльності з книгообміну в 30-х роках ХХ ст. характеризують такі цифри: у 1928 році підтримувався контакт з 284 інституціями (науково-дослідні інститути, науковці, бібліотеки, видавництва) в 150 містах 26 країн світу. Найбільший річний показник надходжень шляхом книгообміну спостерігався у 1925-1929 рр., і складав 50 тисяч, а найнижчий – 14 тисяч томів. Фонди Слов'янської бібліотеки не поповнювалися виданнями технічного та медичного характеру. Від початку існування бібліотеки вони формувалися виданнями історичної та філологічної тематики.

У 1929 році бібліотека «переселилася» в Клементinum і 31 грудня 1938 році міністерством закордонних справ припинило адміністрування бібліотеки. У лютому 1942 року бібліотека потрапила під управління німецької влади і стала частиною Державної університетської бібліотеки. Друга світова війна вплинула на діяльність бібліотеки, але на щастя установа продовжувала працювати.

Після війни, особливо в першій половині 50-х років ХХ ст., тематичний склад фонду бібліотеки був доповнений неспеціалізованою радянською літературою, що значно погіршило його змістове наповнення. З 1956 року бібліотека поступово поверталася до своєї первісної місії. При придбанні

дотримувалися тематико-типологічного плану комплектування фондів, розробленого задовго до другої світової війни. Відновлено міжнародну співпрацю, перервану в післявоєнний період, особливо в галузі книгообміну.

У 1958 році Слов'янська бібліотека була включена як окремий відділ у структуру Державної (нині Національної) бібліотеки Чеської республіки.

З моменту свого створення у бібліотеці багато уваги присвячували бібліографічній діяльності, зосереджуючися на підготовці бібліографічних покажчиків слов'янських видань та бібліографічно-інформаційних брошур. Робота в цій галузі активізувалася від 1973 року, коли Міжнародний комітет славістів уповноважив бібліотеку статусом науково-інформаційного та бібліографічного центру слов'янських студій. У той же час книгозбірня стала організатором бібліографічної роботи в цьому комітеті.

Соціально-політичні зміни, що відбулися у 1989 році, забезпечили повне відновлення професійної діяльності бібліотеки у галузі світової славістики. Були відновлені розірвані зв'язки із західними славістичними інституціями і Слов'янська бібліотека в міру своїх можливостей знову почала поповнення фондів необхідними виданнями та надання користувачам доступу до їх вільного використання.

Проблеми сучасного книгообміну в Слов'янській бібліотеці

Після 1989 року, в той час як відкрились кордони на захід, з'явилися великі проблеми з книгообміном з країнами колишнього радянського блоку. Можна сказати, що якісні та постійні надходження бібліотека отримує тільки з Польщі та Сербії, деякі обмінні зв'язки налагоджено з Росією. Існує проблема у книгообміні з рештою слов'янських країн. Таким чином, бібліотека із значними труднощами отримує книги, але

найбільше проблем існує в отриманні інформації про нові видання.

Розглянемо українсько-чеські відносини. В Україні відсутнє періодичне видання, яке б регулярно приносило інформацію про нові книги. Більшість видавців не публікують перспективних планів, не мають якісних сайтів і не намагаються інформувати про свої видання користувачів за межами України. Це ж стосується державних та комерційних установ. Хоча українці постійно скаржаться на поганий стан книговидання, в Україні випускаються книги у величезних кількостях. На жаль, не можна із закордону оцінити якість літератури – як професійної, так художньої. Тому бібліотека покладається тільки на книгообмін з кількома українськими бібліотеками та організаціями. Це передусім Національна бібліотека України імені В.І. Вернадського, Національна парламентська бібліотека України, Інститут літератури ім. Т. Шевченка НАН України,

Наукова бібліотека Національного університету "Києво-Могилянська академія" (від 2013 р.).

У Львові налагоджено книгообмін з Львівською національною науковою бібліотекою України імені В. Стефаника, НТБ НУ «Львівська політехніка», від 2013 р. з Бібліотекою УКУ.

В Україні нема єдиного дистриб'ютора, який продавав би книги за кордон. Тому залишається щороку їздити в Україну (в основному на Форум видавців до Львова) і намагатися за пару днів купити якнайбільше книжок, але дізнатись про їхню якість вже поза межами можливостей. Цей шлях, однак, не забезпечує регулярного поповнення фондів і достатньо дорогий. При цьому слід враховувати, що далеко не всі некомерційні установи можуть собі дозволити участь на такому Форумі.

Українські та інші зарубіжні бібліотеки не мають коштів на поштові витрати. Тому тільки завдяки підтримці співробітників посольств і чеських культурних центрів за кордоном є можливість отримання книг з багатьох слов'янських країн.

Велика проблема з надходженням періодичних видань. Відсутня можливість отримання української щоденної газети. Слов'янська бібліотека надає можливість партнерам отримувати чеські газети і журнали, передплативши їх для них. Також існують певні обмеження в придбанні видань за старі роки в букіністичних магазинах.

Список використаних джерел:

1. Meždunarodnaja konferencija "Russkaja, ukrainskaja i belorusskaja emigracija v Čechoslovakii meždu dvumja mirovymi vojnyami. Rezul'taty i perspektivy issledovanij. Fondy Slavjanskoj biblioteki i pražskich archivov" : Praga, 14-15 avgusta 1995 g. : sbornik dokladov / sostaviteli Marija Magidová, Mária Ňachajová, Ene Päts, Kateřina Rejdová, Eva Sokolová, Sergej Magid, 1. vyd. – Praha, 1995. – 2 sv. – Sv. 1, 2: 989 s. – (Publikace Slovanské knihovny; 20).
2. Russkaja akcija pomošči v Čechoslovakii: istorija, značenije, nasledije / sostaviteli Lukaš Babka i Igor' Zolotarev, 1. vyd. – Praha, 2012 – 359 s. – (Publikace Slovanské knihovny: 71).
3. Slovanská knihovna: průvodce / zpracoval kolektiv pracovníků Slovanské knihovny pod vedením Zdeňky Rachůnkové, 1. vyd. – Praha, 2002. – 59 s. – (Publikace Slovanské knihovny; 35, 36, 37).
4. Střediska ruského emigrantského života v Praze: (1921-1952) / Anastazie Kopřivová, 1. vyd. – Praha, 2001. – 113 s. – (Publikace Slovanské knihovny; 31).
5. Ukrajinská svobodná univerzita: 1921-1996 : vědecký sborník z konference, věnované 75. výročí založení univerzity: Praha, 29.-30. listopadu 1996 / zpracovala Mária Ňachajová, 1. vyd. – Praha, 1998. – 161 s. – (Publikace Slovanské knihovny; 24).